

Övergripande rutiner för samverkan mellan Region Skåne och kommunerna i Skåne i samband med egenvård

Bakgrund

Socialstyrelsens föreskrift ” Bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård” (SOSFS 2009:6) ska gälla inom verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen.

Med ”*egenvård*” menas en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en patient själv kan utföra.

Egenvård är inte hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Socialstyrelsen tydliggör i föreskriften vad som gäller vid bedömningen av om egenvård kan utföras på ett för patienten säkert sätt.

Samordning

Region Skåne och kommunerna i Skåne har gemensamt utarbetat rutiner för samverkan för planering och samordning av åtgärder i samband med egenvård. I de fall en patient har behov av samordning av egenvård mellan olika vårdgivare ska Region Skåne och berörd kommun följa dessa rutiner. Samordningen kräver patientens samtycke.

Varje vårdgivare ska säkerställa att verksamhetens ledningssystem innehåller rutiner för bedömning, samråd och planering i samband med egenvård.

Tillämpning

Föreskrifterna ska tillämpas i samband med att legitimerad yrkesutövare

1. gör en bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård
2. planerar egenvård, samt
3. följer upp och omprövar bedömningen

Det är den behandlande legitimerade yrkesutövaren i hälso- och sjukvården som inom sitt ansvarsområde ska göra bedömningen om en åtgärd kan utföras som egenvård.

Bedömningen ska göras i samråd med patienten och utgå från patientens fysiska och psykiska hälsa och med respekt för dennes självbestämmande och integritet. Vid samordnad vårdplanering ska behandlande läkare göra en bedömning om åtgärder kan utföras som egenvård.

En åtgärd kan vara hälso- och sjukvård vissa tider på dygnet och vid andra tider egenvård.

Har en legitimerad yrkesutövare bedömt att en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård kan en patient inte kräva att få åtgärden utförd av hälso- och sjukvårdspersonal.

Egenvård räknas inte som hälso- och sjukvård *men* den legitimerade yrkesutövarens bedömning, planering och uppföljning är att betrakta som hälso- och sjukvård.

Riskbedömning

Vid beslut om egenvård ska en riskbedömning göras. Bedömningen ska göras i samråd med patienten och utifrån respekt för dennes självbestämmande och integritet. Föreligger det risk för skada ska åtgärden bedömas som hälso- och sjukvård.

Riskbedömningen kan resultera i att åtgärden kan hanteras som egenvård om patienten får stöd av t.ex. närstående eller kommunens socialtjänst. Vid en bedömning om stöd måste accept av närstående eller av kommunen säkerställas. Riskbedömningen ska dokumenteras i patientjournalen.

Praktiskt stöd

Om patienten är i behov av praktiskt stöd för att utföra egenvården ska den som gör bedömningen samråda med:

- närstående
- bistånds-/LSS-handläggare inom socialtjänsten
- ansvarig befattningshavare hos annan aktör, t.ex. skolan

Säkerställa kunskap

Vid beslut om egenvård ska kunskapsnivån för utförandet säkerställas. Det kan finnas behov av instruktion/information till patienten eller till dem som eventuellt ska stödja patienten.

Behöver personal särskild medicinsk utbildning för att utföra åtgärden bör den inte bedömas som egenvård.

Det bör observeras att omvårdnadspersonal/undersköterskor inom kommunen oftast är anställda att utföra insatser enligt socialtjänstlagen.

Uppföljning och omprövning

Den som fattar beslut om egenvård fattar också beslut om hur och när bedömningen av egenvården ska följas upp och omprövas. Uppföljningsansvar får överlämnas till en annan aktör t.ex. från sjukhusspecialist till primärvård om det finns acceptans hos den nya aktören. Uppföljningsansvar kan bara innehas av hälso- och sjukvårdspersonal.

Dokumentation

Bedömningen ska dokumenteras i patientens journal. Av dokumentationen och planeringen ska följande framgå:

- vilken/vilka åtgärder som bedömts som egenvård
- riskbedömning
- om patienten själv eller med hjälp av någon annan ska utföra egenvården
- hur information och instruktioner till dem som ska utföra egenvården ska ges
- vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om patienten har drabbats av eller har utsatts för risk att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården
- vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om patientens situation förändras
- hur och när bedömningen av egenvården ska följas upp
- när en omprövning av bedömningen av egenvården ska göras

Patienten ska få en kopia av dokumentationen av planeringen.

Barn och skola

Föräldrar har ansvar för att hjälpa sina barn med egenvård under förutsättning att egenvården kan ske på ett säkert sätt. När ett barn börjar skolan eller får insats från socialtjänsten måste en ny bedömning göras utifrån de nya förutsättningarna. För en korrekt bedömning ska samråd ske med föräldrarna, skolan och med socialtjänsten.

Skolan har ett ansvar för att eleverna får hjälp med sin egenvård t.ex. att ta sina läkemedel. I de fall personalen inte klarar av att utföra åtgärden på ett säkert sätt får inte åtgärden bedömas som egenvård i skolan eller socialtjänsten. Ansvaret för åtgärden ligger då på hälso- och sjukvården.

Skolhälsovården arbetar främst förebyggande och kan inte åläggas att arbeta med hälso- och sjukvårdsuppgifter eller att utbilda eller delegera personal inom skolan.

Ansvar för läkemedel

Det är bara i de fall när den enskilde själv kan ansvara för sina läkemedel som det kan bli fråga om egenvård. I andra fall ska Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2000:1) om läkemedelshantering i hälso- och sjukvården tillämpas.

Medicintekniska produkter

När en medicinteknisk produkt involveras i beslut om egenvård gäller även Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:1) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

Ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen för hjälp med egenvård

Vid ansökan om bistånd och praktisk hjälp, lämnar patienten den skriftliga dokumentationen av planeringen till handläggaren som fattar beslut om insatser enligt SoL och LSS. Planeringen är en del av underlaget för biståndsbedömningen. Beviljas patienten bistånd/stöd i form av hjälp med egenvård, utförs åtgärden av kommunens eller annan utförarens omvårdnadspersonal.

Innan beslut om bistånd tagits är åtgärden hälso- och sjukvård för såväl kommunen som för Region Skåne.

Tolkning

Om en part anser att denna rutin inte följs och inte kan lösas genom lokala överläggningar ska frågan i första hand föras vidare till den partsgemensamma grupp på regional nivå som etableras inom ramen för "Överenskommelsen som reglerar ansvar och samverkan inom hälso- och sjukvårdsområdet mellan Region Skåne och kommunerna i Skåne".

Uppföljning

Tillämpningen gäller tills vidare och ska följas upp i enlighet med "Överenskommelsen som reglerar ansvar och samverkan inom hälso- och sjukvårdsområdet mellan Region Skåne och kommunerna i Skåne".

Referenser

- Socialstyrelsens föreskrifter om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård, SOSFS 2009:6
- Meddelandeblad juni 2009, Socialstyrelsen
- Cirkulär 09:71, Sveriges Kommuner och Landsting
- Hälso- och sjukvårdslag, SFS 1982:763
- Lag om stöd och service till viss funktionshindrade, SFS 1993:387
- Socialtjänstlag, SFS 2001:453
- Patientsäkerhetslag, SFS 2010:659
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelshantering i hälso- och sjukvården, SOSFS 2000:1
- Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården, SOSFS 2008:1